

Sygn. akt I A Ca 592/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro (spr.)

Sędziowie: SA Karol Ratajczak

SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka jawna z siedzibą w S.

przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 26 stycznia 2016 r.

sygn. akt IX GC 203/15

1. oddała apelację;
2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej 10 800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Jan Futro Karol Ratajczak

I A Ca 592/16

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka jawna z siedzibą w S. w pozwie skierowanym przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie od pozwanej kwoty 3 642 267 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lutego 2012 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu twierdziła, że w związku z realizacją inwestycji polegającej na wybudowaniu budynku biurowego na nieruchomości położonej w P., będącej w użytkowaniu wieczystym powódki, konieczne było przełożenie znajdującej się na tej nieruchomości sieci gazowej stanowiącej własność pozwanej. Wobec tego, powódka wezwała pozwaną, która nie legitymowała się żadnym tytułem prawnym do korzystania z przedmiotowej nieruchomości (korzystanie przez pozwaną z nieruchomości powódki miało charakter bezumowny), do przebudowy odcinka kolidującego z projektowanym budynkiem, czego jednak pozwana nie uczyniła. Powódka domagała się zatem kwoty 380 113,00 zł

tytułem zwrotu poniesionych przez nią kosztów przełożenia sieci i przyłączenia sieci gazowej, które – jej zdaniem - powinna ponieść pozwana, w tym kwoty 375 500 zł tytułem robót budowlanych, kwoty 1 563 zł za zezwolenie na zajęcie pasa drogowego i kwoty 3 050 zł tytułem kosztów projektu.

Ponadto, powódka twierdziła, że z powodu zawinionych działań pozwanej przy realizacji przedmiotowej inwestycji poniosła szkodę polegającą na nieosiągnięciu przewidywanego dochodu z najmu budynku. Powódka domagała się zatem zasądzenia kwoty 3 262 154 zł tytułem utraconego dochodu za okres od 1 kwietnia 2010 r. do listopada 2011 r.

Odnosząc się do kwestii odsetek powódka podniosła, że w sprawie Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto w P. (sygn. X GCo 606/11) wezwała pozwaną do zawarcia ugody, jednak pozwana odmówiła jej zawarcia. W powyższej sprawie powódka domagała się zapłaty dochodzonego roszczenia w terminie 7 dni od dnia zawarcia ugody. Posiedzenie w tej sprawie wyznaczono na dzień 17 lutego 2012 r., zatem gdyby doszło do zawarcia ugody, to zapłata nastąpiłaby w dniu 23 lutego 2011 r. Stąd powódka domaga się zasądzenia odsetek za opóźnienie od dnia 24 lutego 2011 r. do dnia zapłaty.

Powódka w piśmie procesowym z dnia 27 lutego 2015 r. ograniczyła powództwo do kwoty 380 113,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 lutego 2012 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów przełożenia instalacji gazowej, a w pozostałym zakresie cofnęła pozew.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 26 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7 217 zł.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Powódka - (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka jawna z siedzibą w S. jest przedsiębiorcą, wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS (...). Głównym przedmiotem jej działalności są roboty związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych.

Pozwana - (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. jest przedsiębiorcą, wpisanym do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS (...). Przedmiot działalności to dystrybucja paliw gazowych w systemie sieciowym.

Powódka planowała budowę budynku biurowego na nieruchomości położonej w P. u zbiegu ulic (...). W związku z planowaną inwestycją w listopadzie 2005 r. wystąpiła do pozwanego z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia dla podmiotu ubiegającego się o przyłączenie do sieci gazowej przewidującego odbiór paliwa gazowego w ilości powyżej 10m³/h gazu ziemnego wysokometanowego lub powyżej 25m³/h gazu zaazotowanego. W dniu 5 stycznia 2006 r. pozwana (wówczas jako (...) sp. z o.o.) wydała opinię nr (...) (...), w której poinformował powoda, iż istnieje możliwość przyłączenia wskazanego budynku do sieci gazowej od istniejącego gazociągu niskiego ciśnienia Dz 250mm PE w ul. (...) w P. i zapewnienia dostaw gazu dla celów socjalnych, grzewczych i technologicznych w wymaganej ilości. Jednakże określiła, że przyłączenie to będzie możliwe dopiero po przebudowaniu odcinka gazociągu (...) kolidującego z projektowanym budynkiem, zgodnie z warunkami technicznymi przebudowy sieci gazowej nr (...) (...) z dnia 5 stycznia 2006 r. (stanowiącymi załącznik do opinii).

W dniu 3 września 2007 r. powódka wystosowała do pozwanej pismo, w którym zwróciła się do niego z prośbą o przebudowę odcinka gazociągu w związku z nabyciem nieruchomości położonej w P. przy narożniku ulic (...) i planowaną na tej działce budową budynku biurowego, który kolidował z istniejącą na tym terenie siecią gazowniczą.

W dniu 14 lutego 2008 r. Prezydent Miasta P. wydał decyzję nr (...) o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dla budowy odcinka sieci gazowej (przełożenie z działki nr (...) arkusz (...) obręb P.), przewidzianej do realizacji na

działce nr 1/2 arkusz 13 obręb P. przy ul. (...)/S. w P.. Postępowanie administracyjne w tej sprawie zostało wszczęte na wniosek inwestora – powódki.

W lipcu 2008 r. doszło do uzgodnienia projektu technicznego przebudowy gazociągu w ulicy (...) w P.. Przebudowa miała zostać zrealizowana kosztem i staraniem inwestora (powódki).

W dniu 4 listopada 2008 r. Prezydent Miasta P. wydał decyzję nr (...), w której zatwierdził projekt budowlany i udzielił pozwolenia na budowę budynku biurowego przy ul. (...)/Dolnej w P. wraz z przebudową sieci gazowej i elektroenergetycznej.

Pismem z dnia 30 grudnia 2008 r. powódka wezwała pozwaną do natychmiastowego usunięcia sieci gazowej z terenu działki nr (...), (...) położonej u zbiegu ulic (...) w P., informując jednocześnie, że nie podjęcie działań w terminie do dnia 5 lutego 2009 r. będzie skutkowało usunięciem kolidującej sieci przez powódkę i obciążenie pozwanej kosztami z tego tytułu. W odpowiedzi z dnia 20 stycznia 2009 r. pozwana poinformowała powódkę, że podała już wcześniej warunki przebudowy sieci gazowej, w których wyraźnie określiła ponoszącego koszty tego przedsięwzięcia, którym jest inwestor – powódka.

Powódka zamierzała rozpocząć przebudowę sieci gazowej w marcu 2009 r. Przed jej rozpoczęciem okazało się, że wydane przez pozwaną warunki techniczne przyłączenia i przebudowy sieci są obciążone wadą i muszą zostać zmienione.

W dniu 22 października 2009 r. pozwana wydała nowe warunki techniczne przebudowy sieci gazowej nr (...) (...), a w dniu 16 grudnia 2010 r. – nowy uzgodniony projekt techniczny przebudowy gazociągu nr (...) (...)- (...).

Decyzją z dnia 10 maja 2011 r. nr (...) Prezydent Miasta P. zatwierdził projekt budowlany i udzielił pozwolenia na wykonanie robót budowlanych polegających na przebudowie sieci gazowej (...) w ul. (...) w P..

W dniu 8 maja 2013 r. Prezydent Miasta P. decyzją nr (...) zmienił pozwolenie na budowę nr (...) z dnia 4 listopada 2008 r. w zakresie charakterystycznych parametrów budynku (kubatura), elewacji i poziomów kondygnacji, zatwierdził projekt budowlany z listopada 2012 r., obejmujący w/w zmiany.

Prace związane z przebudową gazociągu znajdującego się na terenie nieruchomości powódki zrealizował wykonawca (...) Sp. z o.o. w P. w okresie od 19 września 2011 r. do 30 października 2011 r. W dniu 10 października 2011 r. dokonano technicznego odbioru gazociągu. Natomiast w dniu 22 grudnia 2011 r. komisja składająca się z przedstawicieli: powódki, wykonawcy oraz użytkownika (pозwanej) dokonała protokolarnego końcowego odbioru inwestycji przebudowy gazociągu n/c ul. (...) w P.. Nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości czy usterek.

Jak wskazano wyżej, powódka zlecił wykonanie przebudowy i przyłączenia gazociągu na spornej (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.. Spółki zawarły w dniu 19 lipca 2011 r. umowę nr (...) o wykonanie prac, w której uzgodniły, że wykonawca otrzyma wynagrodzenie ryczałtowe w wysokości 375 500 zł netto powiększone o podatek VAT.

W dniu 22 grudnia 2011 r. firma (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. wystawiła w ciężar powódki fakturę VAT nr (...) na kwotę 461 865 zł z tytułu przebudowy sieci gazowej w ul. (...) w P..

Powódka zleciła także wykonanie projektu budowlanego dla inwestycji polegającej na przebudowie i przyłączeniu gazociągu na spornej (...) sp. z o.o. w P.. W dniu 29 listopada 2010 r. spółka ta wystawiła na rzecz powódki fakturę VAT nr (...) na kwotę 3 050 zł z terminem płatności 14 dni tytułem wynagrodzenia za wykonanie projektu budowlanego.

W związku z realizowaną przebudową sieci gazowej na spornej nieruchomości konieczne było w trakcie jej trwania zajęcie pasa drogowego przy ulicy (...) w okresie od 19 do 30 września 2011 r. oraz od 3 do 17 października 2011 r. Łączny koszt zajęcia pasa drogowego Zarząd Dróg Miejskich ustalił na kwotę 1 563 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę prawną roszczenia powódki stanowił przepis art. 405 k.c. Nie było jednak podstaw do uwzględnienia powództwa, albowiem powódka nie wykazała, że wskutek przebudowy sieci gazowniczej na nieruchomości położonej w P. u zbiegu ulic (...) doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej kosztem powódki.

Powódka jeszcze przed przejęciem ww. nieruchomości na cele budowlane wiedziała, że konieczna będzie zmiana istniejącej instalacji gazowej ze względu na jej kolizję z projektowanym budynkiem. Pozwana od początku informowała też powódkę, że to ją obciąży koszt tej przebudowy. Konieczność zmiany przebiegu instalacji gazowniczej spowodowana była - z jednej strony - wolą powódki co do posadowienia na tej nieruchomości określonego budynku użytkowego, co wiązało się z umożliwieniem korzystania przez użytkowników ten budynek z mediów, w tym z gazu, a - z drugiej strony - podyktowana była wymogami wynikającymi z przepisów regulujących przebieg różnorodnej infrastruktury w sąsiedztwie budynków. Nie można zatem przyjąć, że konieczność dokonania tej przebudowy nastąpiła bez podstawy prawnej i była rezultatem arbitralnej decyzji pozwanej. Obowiązek wykonania przebudowy instalacji gazowej wynikał bowiem wprost z decyzji administracyjnej o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji zatwierdzającej projekt budowlany i udzielającej pozwolenia na budowę, które w tym wypadku stanowiły „cause” tej czynności. Z dokumentów przedłożonych przez strony nie wynika, aby przesunięcie instalacji gazociągowej było warunkiem niezbędnym dla posadowienia jakiegokolwiek budynku na spornej nieruchomości. Konieczność przebudowy gazociągu wynikała z zamiaru wybudowania na tej działce przez powódkę określonego budynku, który miał mieć przeznaczenie komercyjne – wynajem pomieszczeń biurowych i dla tego celu konieczne było podłączenie go do sieci gazowej, aby móc ogrzewać pomieszczenia za pomocą kotłowni opalanej gazem. W wyniku przebudowy sieci gazociągowej powódka zrealizowała zamierzoną inwestycję i obecnie wynajmuje wybudowane pomieszczenia komercyjnie innym podmiotom jako powierzchnie biurowe. Zatem, w rezultacie podjętych działań nastąpiło powiększenie majątku powódki o dochody z czynszu najmu ww. powierzchni, a nie jego uszczuplenie. Powódka nie wykazała, aby na skutek dokonanej przebudowy gazociągu wzrosła jego obiektywna wartość, a tylko wówczas można by rozważać ewentualne wzbogacenie pozwanej. Przedmiotowa przebudowa służyła wyłącznie interesom powódki, a biorąc pod uwagę profil jej działalności – budowa i sprzedaż lub wynajem budynków na cele mieszkalne lub komercyjne, tego rodzaju wydatek stanowił standardowy koszt związany z realizacją inwestycji jako całości. Powódka nie wykazała też, aby w związku z przebudową sieci gazociągowej poniosła koszty w wysokości wskazanej w pozwie. Z przedłożonych przez nią dokumentów wynika jedynie wysokość wynagrodzenia wykonawcy, który zrealizował prace oraz autora projektu budowlanego, a nadto decyzje Zarządu Dróg Miejskich ustalające wysokość opłaty za zajęcie pasa drogowego. Z dokumentów tych jednak nie wynika, aby opłaty te zostały przez powódkę faktycznie poniesione.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2013, poz. 461).

Od wyroku tego apelację wniosła powódka zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, zwłaszcza przez przyjęcie, że powódka wzniosła budynek przy ul. (...) z wbudowaną infrastrukturą gazową, a zatem, że zaopatrzenie w gaz było dla niej niezbędne w związku z planowaną sprzedażą lokali;
2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 405 k.c. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwana nie jest obowiązana do zapłaty na rzecz powódki zwrotu kosztów przesunięcia sieci gazowej bezprawnie wybudowanej przez pozwaną na nieruchomości powódki, gdyż powódka miała zamiar wznieść na swojej nieruchomości budynek w celach komercyjnych, a nadto pozwana poinformowała powódkę, że ma przesunąć sieć na własny koszt.

W konsekwencji powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się niezasadna.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów mających na celu podważenie ustaleń faktycznych będących podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, stwierdzić należy, że kwestionowana przez powódkę okoliczność, iż wzniosła budynek przy ul. (...) z wbudowaną infrastrukturą gazową, a zatem, że zaopatrzenie w gaz było dla niej niezbędne w związku z planowaną sprzedażą lokali, nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Słusznie też zarzuciła powódka, że nie ma istotnego znaczenia, w jakim celu wybudowała budynek na przedmiotowej nieruchomości, tj. czy wzniosła ten budynek w celach komercyjnych, zarobkowych czy innych.

Należy bowiem zauważyć, że powódka swoje roszczenie o zapłatę wywodziła z faktu bezumownego korzystania przez pozwaną z nieruchomości powódki, upatrując bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej w tym, iż instalacja gazowa istniejąca na tej nieruchomości została wybudowana przez poprzednika prawnego pozwanej w sposób bezprawny, bez tytułu prawnego, a w konsekwencji pozwana była zobowiązana do jej usunięcia lub też przesunięcia na żądanie powódki, czego nie uczyniła i poprzez dokonanie przebudowy tej instalacji przez powódkę, pozwana zaoszczędziła kwotę odpowiadającą kosztom związanych z tym wydatków.

Odnosząc się do powyższego, należy stwierdzić, że jeżeli powódka, po nabyciu przedmiotowej nieruchomości, zgodnie z jej wezwaniem skierowanymi do pozwanej z dnia 3 września 2007 r. (k. 66) i z dnia 30 grudnia 2008 r. (k. 67), uważała, że pozwana powinna dokonać przebudowania odcinka gazociągu kolidującego z projektowanym budynkiem, albo dokonać usunięcia sieci gazowej, to przysługiwało jej roszczenie negatoryjne z art. 222 § 2 k.c., w ramach którego na drodze sądowej mogła domagać się nakazania pozwanej przesunięcia spornego odcinka instalacji gazowej lub jego usunięcia. Zajęcie fragmentu podziemnej części nieruchomości powódki przez umieszczenie w nim urządzenia stanowiącego własność pozwanej jest takim władcianiem przez pozwaną tą częścią nieruchomości, które nie pozbawia powoda faktycznego nad nią władztwa, lecz niewątpliwie narusza jej prawo własności w inny sposób (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 r. (IV CK 502/03, LEX nr 183713). W tak zainicjowanym procesie badaniu podlegałaby kwestia, czy pozwana jako następcą prawnego podmiotu, który wybudował instalację gazową istniejącą na nieruchomości w chwili jej nabycia przez powódkę, rzeczywiście była do tego zobowiązana.

Należy tu mieć na względzie, że istotne znaczenie ma ustalenie okoliczności towarzyszących wejściu w posiadanie nieruchomości przez poprzednika prawnego pozwanej w okresie powstania urządzeń posadowionych na nieruchomości powódki.

Z twierdzeń powódki wynika, że, co do zasady, przysługiwało jej na podstawie art. 222 § 2 k.c. roszczenie o zobowiązanie strony pozwanej do przesunięcia gazociągu istniejącego na nieruchomości powódki lub jego usunięcia. W tym zakresie jednak konieczne byłoby przede wszystkim ustalenie i ocena, czy rzeczywiście doszło do bezprawnego wejścia przez stronę pozwaną (poprzednika prawnego pozwanej) na nieruchomość powódki (jej poprzedników prawnych), bezprawnej budowy i eksploatacji gazociągu. W przypadku uznania racji powódki w tym zakresie, Sąd mógłby ewentualnie nakazać pozwanej w procesie negatoryjnym o zaniechanie naruszeń dokonania żądanej przez powódkę przebudowy przedmiotowej instalacji i nie byłoby konieczne ponoszenie przez powódkę jakichkolwiek kosztów z tym związanych, których zwrotu domaga się w niniejszej sprawie. W procesie takim, Sąd mógłby również orzec o ewentualnym wykonaniu zastępczym przedmiotowego obowiązku (art. 480 k.c.), a w przypadku braku takiego

orzeczenia, wierzyciel mógłby ewentualnie dokonać powyższej czynności na koszt dłużnika w trybie i na zasadach określonych w art. 1049 k.p.c.

Sąd mógłby jednak powództwo takie także oddalić.

Nawet jednak gdyby uznać, że powódka może z pominięciem procesu negatoryjnego domagać się zwrotu poniesionych przez siebie kosztów przełożenia instalacji gazowej na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to dla rozstrzygnięcia zasadności roszczenia w niniejszej sprawie konieczne byłoby uprzednie (w ramach przesłanki) zbadanie i dokonanie oceny, czy pozwana jako następcza prawny podmiotu, który wybudował sporne urządzenia na nieruchomości stanowiącej ówczesnie własność poprzedników prawnych powódki, była w istocie zobowiązana do dokonania do przeniesienia spornej instalacji na swój koszt. W niniejszej sprawie powyższe nie zostało w żaden sposób przez powódkę wykazane. Powódka nie naprowadziła jakichkolwiek dowodów pozwalających na ustalenie powyższej okoliczności. W tej sytuacji, wyrok Sądu Okręgowego oddalający powództwo, pomimo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku orzekając o kosztach postępowania zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Jan Futro Karol Ratajczak